Retesnių įkapių grupei reikėtų priskirti kape Nr. 10 rastus žalvarinius žiedelinius auskarus su kabučiais (28 pav.), titnago dirbinį, padarytą iš nuoskalos, su retušo žymėmis (kapas Nr. 5).

Dviejuose kapuose rasta monetų: III tipo (Kazimiero laikų) lietuviškas pinigėlis (kape Nr. 8) ir Aleksandro laikų lietuviškas denaras (kape Nr. 9).

Atsitiktinių radinių grupėje didžiausią dalį sudaro keramika ir geležinės kaltinės vinys. Vienas iš retesnių pavienių radinių – akmeninis galąstuvėlis (perkasa Nr. 1).

Rasta XIV–XV a. puodų šukių, nors žymiai gausesnę dalį sudaro XVI–XVIII a. keramika: puodų ir puodynių šukės, vazoninių koklių fragmentai. Iš visos šių tyrinėjimų metu sukauptos keramikos ankstyviausiu laikotarpiu, I tūkst. II puse, datuotas grublėtosios keramikos pavyzdys – lipdyto puodo žemutinė dalis, rasta perkasoje Nr. 2. Jis leidžia teigti apie buvusios senosios gyvenvietės pėdsakus.

Dalia KARALIENĖ

Investigation of Varniai cemetery in 1998

The SMAT excavated the area of 36 m² (3 trenches) of Varniai cemetery (Telšiai district) in 1998 and unearthed 17 inhumations dating to the 15th-17th century. Potsherds from the 14th-18th century and one sherd with rusticated surface from the 2nd half of the 1st millennium were uncovered as chance finds.

Rimantas KRAUJALIS

RAMONIŠKIŲ SENKAPIO TYRINĖJIMAI

Ramoniškių senkapis (Šakių r., Kidulių sen.) yra dešinėje vieškelio, vedančio iš Sudargo į Kaliningrado sritį, pusėje, apie 4 km į ŠV nuo Sudargo ir apie 300 m į PR nuo valstybinės Lietuvos–Rusijos sienos. Netoliese, už Šilupio upelio, buvo 1969 m. J. Antanavičiaus tyrinėtas Ramoniškių senkapis (žr. *ATL 1968 ir 1969 metais*, V., 1970, p. 43–44). Pirmasis Ramoniškių senkapis beveik visiškai sunaikintas kasant žvyrą. Panašus likimas ištiko ir antrąjį, vėlesnio laikotarpio senkapį. Šiuo metu išlikusią senkapio dalį supa žvyro karjerai, nuo tos vietos, kurioje dar išlikę kapų, mechanizuotai

nustumdytas paviršinis dirvos sluoksnis. Šių darbų metu dalis kapų suardyta – paviršiuje aptikta gana daug žmonių kaulų, pavienių dirbinių. Tačiau ir nesuardytiems kapams gresia sunykimas, nes juos nuo paviršiaus teskiria plonas stambaus žvyro sluoksnis.

1997 m. buvo atlikti Ramoniškių senkapio žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai, kurių metu norėta išsiaiškinti, ar dar likę nesuardytų kapų, bei nustatyti senkapio chronologiją. Buvo ištirtos 2 perkasos (iš viso 32 m^2). Aptikti 5 žmonių kapai su įkapėmis, iš kurių didžiąją dalį sudarė monetos. Šie kapai datuoti XV a. pab. – XVII a. I puse (žr. *ATL 1996 ir 1997 metais*, V., 1998, p. 230–232).

1998 m. Ramoniškių senkapyje tyrinėtos 2 perkasos, kurių bendras plotas 238 m^2. Pirmoji (150 m^2) perkasa buvo tiriama Š senkapio kalvos pakraštyje, kuris labiausiai nukastas kasant karjerą. Nors ištirtas gana didelis plotas, nė vieno kapo, nė vieno atsitiktinio radinio čia neaptikta. Greičiausiai, jei šioje senkapio dalyje ir buvo kapai, tai jie, matyt, anksčiau sunaikinti, nustumdant senkapio kalvos viršutiniąją dalį. Antroji (88 m^2) perkasa tyrinėta P senkapio kalvos dalyje, kuri taip pat nukasta kasant žvyrą. Šioje perkasoje aptikta 12 griautinių kapų ar jų liekanų.

1999 m. senkapio tyrinėjimai buvo tęsiami. Toliau tyrinėtas P–PV senkapio pakraštys. Čia ištirtas 160 m^2 plotas. Aptikti 6 griautiniai kapai.

1998–1999 m. Ramoniškių senkapyje ištirta 398 m^2. Tyrinėjimų metu aptikta medžiaga leidžia daryti keletą išvadų. Pirma, visi mirusieji buvo laidojami guldant juos ant nugaros ištiestomis kojomis. Visų geriau ar blogiau išlikusių kapų orientacija yra į PV–ŠV (240°–298°). Pagal tai, kad kai kuriuose kapuose pastebėta karstų liekanų (kapai Nr. 7, 9, 20) ir aptikta nemažai geležinių vinių (kapai Nr. 8, 14, 15, 16 18, 20), galima spręsti, kad dalis mirusiųjų laidota iš lentų sukaltuose karstuose, o dalis be jų.

Kapuose Nr. 7 ir 8 aptikti 5 žalvariniai žiedai. Iš kape Nr. 8 buvusių 4 žiedų 3-jų žiedų priekinėse dalyse yra raidės „HIS“. 5-iuose kapuose (Nr. 7, 8, 17, 18, 23) rasta po geležinį peilį, keli iš jų buvo su medinių kriaunų liekanomis. Kape Nr. 8 aptikta labai apirusi odinė pusapvalės formos piniginė, kape Nr. 18 – nedidelė stačiakampio formos sagtelė, o kape Nr. 20 – odinis neaiškios formos galvos apdaras (?), ties kaktos ir smilkinių sritimi puoštas žalia juostele, taip pat 7 žalia patina pasidengusio balto

metalo apvalios sagos su prilituotomis kilpelėmis (pagal monetas kapas datuotinas XVIII a. II puse).

Nors rasta įvairių įkapių, didžiausią jų dalį sudarė monetos. Dviejų sezonų tyrinėjimų metu 10-yje kapų aptikta 30 monetų. Dar 14 jų atsitiktinai rasta metalo detektoriumi tikrinant senkapio kalvos pakraščius, kurie susiformavo kasant žvyrą.

Radiniai (ypač monetos) leidžia datuoti senkapį XV–XVI a. riba – XVIII a. II puse.

Rimantas KRAUJALIS

Exploration of Ramoniškės cemetery

The area of 398 m^2 was excavated in Ramoniškės cemetery (Šakiai district) in 1998-1999. 18 inhumations dating to the turn of the 16th-2nd half of the 18th century were discovered.

Alfreda PETRULIENĖ

RINKUŠKIŲ SENKAPIO TYRINĖJIMAI

1998 m. spalio mėn. Rinkuškių kaime (Biržų r.), Juozo Railos sodyboje, kasant griovį elektros kabeliui, buvo aptikti mirusiųjų griaučiai. Šitaip aptiktas senkapis. Jo tyrinėjimai buvo tęsiami 1999 m. liepos mėn.

Rinkuškių kaimas yra 5 km į Š nuo Biržų, 2 km nuo Širvenos ežero pakrantės. Kapeliai buvo įkurdinti kalvelėje, šalia bevardžio upelio, įtekančio į Apaščią ties Juodelių–Rinkuškių kaimų riba. Šių upių santakoje, maždaug 1 km nuo tyrinėto senkapio, yra piliakalnis, vadinamas Velniakalniu. Į PV pusę nuo J. Railos sodybos esantis vos pastebimas kalnelis yra už 100–150 m nuo senkapio, vadinamo Pakape. Šį pavadinimą išsaugojo vietiniai gyventojai, o kapelių jau nebeprisiminė.

Rinkuškių kaimo gyventoja I. Pikštenienė, gimusi 1934 m., stebėjosi, kad taip greitai vietiniai gyventojai užmiršo kapines, beje, ir jos senelis, 1936 m. padėjęs čia įsikūrusiems Krisiukėnams atstatyti sodybą, buvusių kapinių tuo metu jau nežinojo.